

Вартісно-орієнтований підхід до визначення глибини кризового стану підприємства

Гордієнко Н.І., проф., к. е. н., Азарова Т.В., магістр, Харківський національний університет міського господарства

В умовах нестабільності економіки України у українському бізнесі спостерігається зростання впливу негативних як зовнішніх так і внутрішніх факторів. У зв'язку з цим одним з актуальних напрямів управління діяльністю підприємств є забезпечення їхньої економічної безпеки. Рівень економічної безпеки багатьма дослідниками пов'язується з діагностикою та оцінкою його фінансового стану задля нейтралізації кризових проявів та запобігання банкрутства.

З метою своєчасного виявлення тенденцій формування незадовільної структури балансу і вжиття випереджувальних заходів, спрямованих на запобігання банкрутству на підприємствах проводиться експрес-аналіз фінансового стану (фінансовий моніторинг) за допомогою коефіцієнта Бівера.

Відомо, що ознакою формування незадовільної структури балансу є такий фінансовий стан підприємства, у якого протягом тривалого часу (1,5 – 2 роки) коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2. Це свідчить про небажане скорочення прибутку, що спрямовується на розвиток виробництва. Вважається, що така тривала тенденція, що призводить до незадовільної структури балансу, підприємство починає працювати в борг і його коефіцієнт забезпечення власними коштами стає меншим за 0,1.

Визначити основні чинники зростання вартості компанії дозволяє модель економічно доданої вартості (EVA). Природа EVA як показника оцінки величини доданої вартості, зареєстрованого консалтинговою фірмою SternStewart, лежить у площині капіталізації витрат (інвестицій) та формуванні при цьому економічної доданої вартості (economicvalueadded – EVA). Його особливістю є можливість коригування облікових даних економічного прибутку та вартості активів.

Виходячи з того, що акціонерна вартість дорівнює сумарній вартості підприємства за мінусом ринкової вартості позичкового капіталу, а ринкова вартість підприємства – це сума інвестованого капіталу та доданої вартості майбутніх періодів, приведена до теперішнього моменту часу, можна стверджувати, що саме EVA є узагальнюючим показником прирощення вартості акціонерного капіталу.

Для визначення глибини кризового стану підприємства науковий інтерес визиває виявлення взаємозв'язку між EVA та коефіцієнтом Бівера. Для побудови моделі залежності використовувалась методика розрахунку мультиплікатора вартості, W розрахованого на основі показника EVA. Мультиплікатор вартості на відміну від показника EVA розраховується не як різниця між чистим операційним прибутком після сплати податків (NetOperatingProfitAfterTax) і альтернативною вартістю (opportunitycost) інвестованого капіталу, а як відношення цих показників та показує на скільки

зароблений прибуток перевищує (або менший за) витрати на залучений до компанії капітал. Обидва показники, тобто і мультиплікатор вартості, W і коефіцієнт Бівера є відносними показниками, тому для їх співставлення не потрібні додаткові корегування.

Як показує аналіз, при співставленні коефіцієнта Бівера та мультиплікатора вартості у динаміці за відповідні періоди часу, при різкому зменшенні співвідношення чистого скоригованого прибутку до середньозваженої вартості капіталу, коефіцієнта Бівера також спадає, а при збільшенні мультиплікатора вартості (W) значення коефіцієнта Бівера теж зростає. Треба відмітити різкі спади величини обох показників у 2 кварталі 2009 року, 1 кварталі 2011 року та 2 кварталі 2012 року в наслідок збитків, отриманих товариством за підсумками діяльності. Так, коефіцієнт Бівера має від'ємне значення у тих періодах, коли підприємство отримувало збиток. У періоди коли підприємство отримувало чистий прибуток, а значення співвідношення W наближалось до одиниці, або було вище одиниці, величина коефіцієнта Бівера наближалася до рекомендованого рівня, тобто 0,2 або було більше і навпаки, коли мультиплікатор вартості мав значення менше за одиницю, коефіцієнт Бівера дорівнював величині меншій за 0,1.

Побудована нами економіко-математична модель на даних фінансової звітності ТДВ «Житлобуд – 2» за 2009 – 2012рр. дозволила визначити відповідну залежність приросту вартості підприємства та коефіцієнта Бівера, тобто залежність зміни структури балансу та приросту вартості підприємства, що дає можливість визначати глибину кризових проявів у діяльності підприємства.